

Castraties, hersenenoperaties en shocktherapie moesten homo's 'genezen'

Dr. Vittorio Busato (1965) is psycholoog en publicist. Hij schreef onder meer de biografie *Weg met Piet Vroon* (Amsterdam University Press) en de roman *Impact* (Brainbooks).
www.vittoriobusato.nl
✉ v.busato1@chello.nl

Vittorio Busato

Homogenezing

Ze kunnen overal zijn. Politieagenten, onderwijzers, advocaten, rechters: ze zitten allemaal tussen onze arrestanten. En als we jou betrappen op contacten met een homoseksueel, dan zullen je ouders dat als eersten weten. Je zult gepakt worden en de rest van je leven zal een hel zijn.

Het is 1966. Honderden scholieren worden in een aula ergens in de staat Florida toegesproken. Homoseksualiteit, zo oreert de spreker, is een ziekte die moet worden uitgeroeid. Het is de openingsscène van de ijzersterke documentaire *Cured*, een van de 54 films afgelopen november op het International Science Film Festival in Nijmegen. De documentaire is nog te zien via de videowebsite Vimeo en kwam mede tot stand door sponsoring van de American Psychiatric Association (APA), de grootste, rijkste en meest invloedrijke beroepsvereniging van psychiaters ter wereld.

Die sponsoring is extra opmerkelijk omdat de documentaire gaat over een donkere periode van de APA. *Cured* vertelt aan de hand van nieuw ontdekte archiefbeelden en actuele interviews het verhaal van de campagne die in 1973 leidde tot het schrappen van homoseksualiteit als geestesziekte uit de DSM. Dat internationale handboek voor psychopathologie verschijnt onder auspiciën van de APA en definieert wie geestelijk gezond is en wie niet.

In de eerste editie van de DSM uit 1952 voerde homoseksualiteit de lijst van seksuele perversies aan. Homo's en lesbiennes mochten in die jaren worden gestraft voor hun geaardheid en gedwongen tot 'genezing' met onder meer castratie, hersenenoperaties en elektroshocktherapie – waarvan confronterende beelden in de documentaire zitten. Genezing was niet alleen voor homo's goed, maar ook voor de maatschappij. Een grote meerderheid van de Amerikanen zou namelijk bang zijn voor homoseksuelen en vond dat het tweederangsburgers waren die maar beter werden opgesloten. Dominee en activiste Magera Kennedy vertelt in *Cured* dat haar moeder haar voor de keuze stelde: trouwen of een opname in de psychiatrie.

Homoseksualiteit, vond destijds het gros van de psychiaters, was aangeleerd gedrag. Dat dus ook weer afgeleerd kon worden. Bijvoorbeeld met conversietherapie, waarin homoseksuelen schokken kregen toegediend bij het zien van erotische foto's van mensen van hetzelfde geslacht en geen schokken bij die van het andere geslacht. Onder meer tegen die therapie trokken enkele jonge activistische psychologen en psychiaters in mei 1970 ten strijde op de jaarlijkse conventie van de APA in San Francisco.

Het was de opmaat voor meer dialoog en groeiende twijfel over de catalogisering van homoseksualiteit als een ziekte. Twee jaar later, in 1972, worden de activisten uitgenodigd op de APA-conventie in Dallas. Daar kwam, weliswaar pratend via een stemvormer en vermomd met pruik en masker, voor het eerst een psychiater uit de kast. En hoewel sommige activisten vonden dat de anonieme bekentenis van John Fryer (zoals pas veel later bekend werd) hun onderdrukking juist illustreerde, bleek dit optreden wel de *game changer*. Weer een jaar later, op de conventie in Honolulu, werd besloten homoseksualiteit niet langer als een ziekte te zien. Dat besluit bekrachtigt de APA uiteindelijk op 15 december 1973 op een persconferentie. Miljoenen mensen waren in één klap mentaal weer gezond.

Die historische dag, die emancipatoire stap, moet onderdeel zijn van het collectieve geheugen van psychologen en psychiaters. *Cured* zou dan ook verplichte kost moeten zijn in de opleiding. Beroepsverenigingen van psychologen en psychiaters hebben de morele plicht om telkens wanneer homofobie weer de kop opsteekt expliciet op die stap voorwaarts in de beschaving te wijzen. ■